

Als b.v. dat de Schrift een gevoel van waarheid voor zich uitdraagt, dat menselijke getuigenissen de Schrift niet geloofwaardig kunnen maken, dat de Schrift uit Gods eigen mond tot ons is gevloeid.

Maar wat nut hebben deze citaten?

Prof. Haitjema gebruikt ze als stormram tegen een poort... die wagenwijd open staat.

Onze Gereformeerde Kerken hebben de waarheid, welke in die citaten wordt weergegeven, nooit betwist.

Zij hebben haar ook nooit vergeten.

Zij leven er nog dagelijks uit.

Ook hier komt het weer aan het licht, dat Prof. Haitjema in een heel andere sfeer verkeert dan de onze.

In zijn kerk is een herinnering aan wat Calvijn in die citaten schreef, op haar plaats.

In de onze kan zij gelukkig geheel overbodig heeten.

Daarenboven raken deze citaten de kwestie van Assen niet.

Zij bewijzen niet, wat Prof. Haitjema wil bewijzen, n.l. dat de kerk besluiten gelijk te Assen genomen zijn niet mag nemen, want dat daardoor het gezag der kerk wordt „aangesleept“ „om den troon van Gods Waarheid te stutten“.

Over de roeping der kerk ten opzichte van het Schriftgezag gaat het dus.

Maar daarvan is in de citaten, door hem aan Calvijn ontleend, geen of slechts zijdelings sprake.

Prof. Haitjema verviel bij Calvijn in dezelfde fout als bij Junius.

Hij zocht weer op de verkeerde plaats.

Hij sloeg uitsluitend het eerste boek van Calvijn's Institutie op, waarin behandeld wordt over de kennis van God als Schepper en waarin ook de leer aangaande de Schrift wordt uiteengezet.

Maar het kwam blijkbaar niet bij hem op ook eens het vierde boek te raadplegen, dat tot titel draagt: „Van de nuttigste middelen des heils“ en waarin Calvijn's leer van de kerk voorkomt.

Wie nu even nadenkt, zal toch moeten gevoelen, dat, indien hij iets naders wil weten over de taak van de kerk, hij daar en nergens anders moet wezen.

Het is uiterst moeilijk een redelijke verklaring te geven van Prof. Haitjema's verzuim in deze.

Dat hij met opzet het vierde boek der Institutie gesloten heeft gelaten, mag natuurlijk niet onbesteld.

Dat iemand in Junius niet geheel thuis is, is tot op zekere hoogte nog te vergeven, ofschoon men dan ook niet een denkbeeld van eigen fabriek met het gezag van Junius moet trachten te dekken.

Maar dat een Gereformeerd hoogleraar de Institutie van Calvijn niet als het ware in zijn hoofd heeft, daarvoor is bijna geen reden tot verontschuldiging aan te voeren.

En dat hij, wanneer hij tot de autoriteit van Calvijn de toevlucht neemt, zich niet de moeite getroost om diens hoofdwerk juist op die plaats op te slaan, waar men verwachten kan te vinden wat men zoekt, gaat in raadsetachtigheid nog hierboven uit.

Zulk een oppervlakkigheid door een adjektief te typeeren kan beter worden nagelaten.

Uit het vierde boek van Calvijn's Institutie zouden wij meerdere bewijzen kunnen aanvoeren.

Wij meenen echter, dat één citaat afdoende is.

In hoofdstuk I, paragraaf 10, zegt Calvijn: „Zoo hoog schat de Heere de gemeenschap van Zijn kerk, dat hij voor een overlooper en deserteur (desertore) van de religie houdt al wie zich van eenige christelijke gemeenschap (societate), welke de ware bediening van Woord en Sacrament be- tracht, halsstarrig vervreemt. Zoozeer beveelt Hij haar autoriteit aan, dat Hij bij schending daarvan oordeelt, dat Zijn eigen autoriteit wordt verkleind. Want het is geen kleine zaak, dat de kerk genoemd wordt de pilaar en vastigheid der waarheid en het huis Gods (1 Tim. 3:15). Met deze woorden geeft Paulus te verstaan, dat de kerk een trouwe bewaakster of beschermster (custos) der waarheid is, opdat de waarheid Gods in de wereld niet te gronde ga (ne intercidat), wijl God door haar dienst en arbeid de zuivere prediking van Zijn Woord heeft willen bewaren en Zichzelf aan ons heeft willen toonen als den Huisvader (patrem familias), terwijl Hij ons met geestelijke spijzen voedt en van alles voorziet, wat tot onze Zaligheid strekt“.

Wat blijft Prof. Haitjema met dit citaat?

Als hij dit leest, moet hij dan Calvijn niet ten laste leggen, wat hij Assen voor de voeten wierp: „Veel vrouwen in de toekomst, en wat meer zegt, in Gods macht, waarmee Hij zorgt voor de autoriteit van Zijn Woord, had men blijkbaar niet?“?

Moet hij met Calvijn niet spotten, gelijk hij met Assen spotte, dat op die manier „de troonzetel van Gods Waarheid maar vast gevestigd“ wordt?

Valt ook Calvijn niet onder zijn vonnis, dat hij het gezag der Kerk „aansleept“ „om den troon van Gods Waarheid te stutten“?

Krasser dan Calvijn het heeft gedaan, kan men zich kwalijk uitdrukken.

Hij toch zegt, dat God de schending van de autoriteit der kerk toerekent als een

verkleining, een besnoeiing van Zijn eigen autoriteit.

En de autoriteit, haar verleend, bestaat hierin, dat zij is de getrouwe bewaarster of beschermster der waarheid.

Het woord „custos“, hier door bewaarster of beschermster gebruikt, sluit tweeërlei in.

De kerk als custos zorgt, dat de waarheid goed bewaard blijve, maar ook tegen aanvallen van buiten verdedigd worde.

En wat Calvijn er dan nog aan toevoegt is zóó sterk, dat wij haast eenige aarzeling moeten overwinnen om het hem na te spreken, n.l. dat de kerk door God als bewaarster of beschermster is aangesteld, opdat de waarheid Gods in de wereld niet te gronde ga.

Wat dunkt U, Prof. Haitjema, gaat Calvijn hierin niet veel verder dan het boze Assen?

Stel het U toch voor, dat volgens hem de kerk den ondergang van de waarheid Gods in de wereld moet verhinderen!!

Haast Gij U ook hier niet om te oordeelen: „Maar wat is dit „helpen“ van God en het gezag van Zijn Woord anders dan een aantasten van autoriteit, Die alleen Gods autoriteit blijven moet?“

In elk geval: Calvijn spreekt hier nog, nadat hij gestorven is, om te waarschuwen tegen de theorieën van Prof. Haitjema.

Calvijn had dan ook een heel ander kerkbegrip.

Hij zag in de kerk meer dan een verzameling van menschen.

Hij was ervan doordrongen, dat de kerk niet te denken is zonder den Heiligen Geest.

Dat de Heilige Geest de kerk tot een custos maakt.

Ja, dat, wanneer de Heilige Geest niet door de kerk werkte, de waarheid Gods op heel de wereld geen plaats meer zou vinden voor het hol van haar voet.

Maar aan een kerk, waarvan de Heilige Geest zich zóó bedient, stelt Calvijn dan ook de voorwaarde, dat zij „de ware bediening van Woord en Sacrament betracht“.

Gevoeglijk zouden wij het hierbij kunnen laten.

Het is uit wat wij aanvoerden klaar als de dag, dat Calvijn Prof. Haitjema als het ware in het aangezicht wederstaat.

Toch moeten wij er onze verwondering over uitspreken, dat Prof. Haitjema ook niet eens andere werken van Calvijn, al ware het dan slechts zijn commentaren, heeft ter hand genomen.

Indien hij alleen maar 1 Tim. 3:15, waarover hij naar aanleiding van Junius' beroep op de Schrift even spreekt, in de commentaren van Calvijn had opgezocht, zou hij reeds tot andere gedachten zijn gekomen of althans van Calvijn als „vader“ hebben afgezien.

Allereerst schrijft Calvijn daar, dat de kerk met den naam van „huis Gods“ wordt verwaardigd, omdat Hij ons niet alleen door genade tot kinderen heeft aangenomen, maar ook in ons midden woont (sed etiam in medio nostri habitat).

Zoo bezieit Calvijn in tegenstelling met Prof. Haitjema de kerk.

Hij beschouwt haar van uit de inwoning des Geestes.

En als Calvijn dan den schoonen titel (splendido titulo) „pilaar der waarheid“ verklaart, dan merkt hij op: „Want de gemeente is een pilaar der waarheid, omdat zij deze door haar dienst beschermt en verbreidt“.

Beschermen en verbreidt (tueatur et propagat).

Het beschermen gaat dus weer voorop.

Niet als bij Junius.

Onmiddellijk laat Calvijn er op volgen, dat God niet zelf uit den hemel nederdaalt, noch ook dagelijks zijn engelen uitzendt om de waarheid bekend te maken, maar dat Hij dit doet door de herders.

Op den dienst der kerk in deze valt alzoo de volle nadruk.

Even verder komt hij er nog op terug. Daar leest men: „Alzoo van menschen kant heizen draagt de kerk de waarheid (sustinet ecclesia veritatem)“.

De kerk heeft haar taak dus zóó te volbrengen, dat het van menschen zijde gezien is, alsof de kerk de waarheid torst, of om in de taal van Prof. Haitjema te spreken: alsof de kerk de waarheid „stut“.

Het is bijna af Calvijn afwijkingen als die van Prof. Haitjema voorzien heeft en ze met gebruik van de woorden, waarin zij zich uiten, bestrijdt.

Nog veel meer teekent Calvijn bij dezen tekst aan, dat Prof. Haitjema in het ongelijk stelt.

Maar naar het ons voorkomt is dit genoeg.

En hoezeer Calvijn ook bij het oefenen van tucht tot voorzichtigheid en lankmoedigheid maant, van een slappe leertucht, gelijk door Prof. Haitjema wordt voorgestaan, is hij niet gediend.

Wie b.v. kennis neemt van zijn uitlegging op Titus 1:11, zal zich daarvan kunnen overtuigen. De herder, zoo heet het daar, moet op wacht staan, opdat niet verkeerde en schadelijke leeringen ongemerkt (tacitus) binnensluipen.

Calvijn is er dus geen voorstander van, dat men eerst zal wachten tot een dwaling in groote afmeting openbaar wordt.

Nee, dan eerst is de kerk trouw, wanneer zij acht geeft op zulke dwalingen, welke als op wollen sokken, schier onhoorbaar en onzichtbaar de kerk willen binnendringen.

Vooris kent Calvijn aan de kerk de bevoegdheid toe om hun, die zulke leeringen voorstaan, het zwijgen op te leggen en hen, zoo zij dit volstandig weigeren, ten minste van den omgang met de geloovigen te weren.

Ook hierin wordt Prof. Haitjema derhalve door Calvijn verloochend.

De zaak staat dus zóó.

Gronden uit de Schrift voerde Prof. Haitjema voor zijn gevoelen niet aan.

Junius heeft hij als „vader“ verloren.

Ook Calvijn ontviel hem als „vader“.

Het bleek niet, of hij nog andere „vaders“ had.

In dit opzicht hangt Prof. Haitjema's gereformeerdeheid wel in de lucht.

— **Onze Belgische Kerken.**

Onlangs spraken wij in een andere rubriek ons leedwezen er over uit, dat er zooveel modernen en links-ethischen onder de protestanten in België gevonden worden.

Dr. Van Gheel, Gildemeester uit Den Haag en Dr. Van der Bruggen, vroeger predikant te Brussel, reageerden daarop.

De eerste verklaarde niet te weten, wat links-ethischen zijn.

De ander voelde zich tot sommige links-ethischen meer aangetrokken dan tot uiterste Gereformeerden.

Op zulk een basis valt er moeilijk te discussiëren.

Daarvan zien wij dan ook af.

Maar wel vragen wij de aandacht voor een schrijven van onze Gereformeerde Kerken te Antwerpen, Brussel en Gent, dat luidt:

Dezer dagen werd publiek gemaakt een aanvraag om steun voor „de Belgische Predikanten“.

Genoemde Kerkeraden achten zich verplicht er op te wijzen:

1. dat onder deze predikanten onderscheidenen zijn van weinig-positieve of zelfs van beslist vrijzinnige gevoelens;

2. dat het niet geheel juist was te spreken van „de Belgische Predikanten“, terwijl die der Geref. Kerken in België van dezen steun niet gesloten zijn en haar Kerkeraden hierin niet zijn gekend;

3. dat indien het al uit Christelijke naastenliefde toch gewenscht mocht heeten enkele bepaalde predikanten van beslist Christelijke belijdenis te steunen, allen die de Geref. belijdenis zijn toegedaan, mogen bedenken dat de drie Geref. Kerken in België zelf noodlijdend zijn.

Men wete dus wel, dat onze kerken van de aangekondigde inzameling niet profiteren.

Bedenkt men daarbij, dat onze kerken financiële hulp zoo dringend noodig hebben, dan zal men zich van zijn roeping bewust worden, om eerst deze huisgenooten des geloofs afdoende te steunen.

Wij hebben er niets op tegen, dat men aanklopt voor noodlijdende Belgische predikanten.

Maar wel geordende liefdadigheid eischt, dat wij de zorg daarvoor aan andere kerken overlaten en zelf beginnen met onze eigen kerken van geestelijken leefsticht te voorzien.

HEPP.

GEESTELIJKE ADVIEZEN.

Verbreking van verloving.

Een onzer lezers doet me een paar vragen over het karakter van de verloving en het al of niet-geoorloofde der verbreking van deze verbintenis.

De vragen luiden: 1e. Moet aan een verloving, waarin men elkaar trouw zweert, dezelfde waarde worden toegekend als aan een huwelijk, dat door de burgerlijke overheid is voltrokken en waarover de kerk den zegen Gods heeft ingeroepen. Zoo ja, waarom wordt dan over het verbreken eener verloving door de kerk geen tucht geoefend? En 2e. Wanneer een onder gebed aangegane verloving wordt beschouwd, als het aangaan van verbond moet dan wie haar, om een of andere omstandigheid, verbreekt niet aangemerkt worden als een verbondsbreker?

Over het karakter van de verloving zou heel wat te zeggen zijn. En daarbij zou dan blijken hoe onverantwoordelijk de lichtvaardigheid is waarmee men ook in onze kringen, maar al te dikwijls deze ernstige verbintenis sluit.

Ik moet me hier evenwel bepalen tot de mij gestelde vragen. Wie iets méér er over wensch te lezen, mag ik, als 't niet onbescheiden is, misschien verwijzen naar m'n boek „De man, die den Heere vreest“.

Ernstig is het karakter eener verloving onge- twijfeld.

Niet alleen om den invloed die ze, hetzij ten goede hetzij ten kwade, reeds op zichzelf en ook niet enkel om de gevolgen, die ze, bij verbreking en, in het andere geval, in het huwelijk hebben kan. Doch ook afgezien daarvan.

Ze is toch in den vollen zin des woords wat vrager haar noemt: een verbond, d.w.z. een verbond, opzettelijke en plechtige verbintenis, die beiden partijen bepaalde rechten geeft en zekere verplichtingen oplegt.

Die rech- den omge- Deze zijn

Ze raker eenige wet

Wie zich- lijk, en de ontsloten

doelen voe- Daaron- welijk zelf

En wie- brengt zich weloosheid

het dagelij- maakt, o

Doch ju- karakter g bereiding

het huwelij- Trouwen

terwijl het is, de ver

De tijd f- het zich f

huwelijk k- gebruik w

lande is z- Daaron-

ze het ver- met eethr

Ze zou- geven als

Dat dit- het feit, da

willing v- dat men i

lei wijze b- Zooveel

verlovingen verbintenis

schuw teg- loving met

nen, waar- Van een

het huwelij- Al moet

gewaarschu- hartelijk lie

teleurstellin- verkoelen

zooals ook- nissen zoel

weg, dat v- kan zijn.

Bij intier- hij zijn ver

zich vergis- voor waars

of levensop- gaapt, dan

van God g- van andere

kunnen kor- En in al

een misdaa- God, toch

alleen omd- had.

De werke- meer beant

driegen en- kelen in o

De heilig- men zijn w

ternigme- Een derd

welken gro- van gedwo

op de zede- Het antw

Oefening- zede, maar

de vrager- tuchtsoefeni

gebod van- V.

UIT HE

Verworp

Met groot

tische profe

België verv

De gunst

Daaron-

sende elem

Wij zijn

zoo sterk v

Al stond

zou zij toe

27-28 goe

Nu toeken

wat er in

Toch dun

drag het la

hebben geb